

Beszélgetés Pósa Zoltán író, költő, újságíró, irodalomtörténésszel

:

Pósa Zoltán 1948-ban született Debrecenben, családjával 1976 óta él Budapesten. Mítikus ihletésű szürrealista nagyregényeivel, társadalomkritikus kisregényeivel, muzsikás verseivel, cikkeivel, tanulmányaival hatvankét éves korára a magyar irodalom és újságírás meghatározó alakjának számít. A Magyar Írószövetség választmánya, a Fidesz Kulturális Tagozat elnökségi tagja, ott ismerkedtünk meg s váltunk igaz testvéri barátokká, Zoltán közös ügyeinknek is szószólója.

- *Te is messziről érkeztél a fővárosba. Honnan? Mesélj nekem.*

- Debrecenben, a kálvinista Rómában születtem 1948. szeptember 6-án, nem túl jó káderként. Apai nagyszüleim Felvidékről származnak, dédnagybátyám Pósa Lajos, a magyar gyermekirodalom és az első magyar gyermek irodalmi lap, Az én újságom megteremtője radnóti (ma Nemesradnót) születésű, anyai ágról a családom háromszéki és csíki eredetű. Nagyszüleim református lelkészek, illetve református tanítók, szüleim vallásukat a nehéz időkben is tartó tanárok, már mindnyájan odaát vannak Isten birodalmában.

Mivel szüleim 1956 békés tüntetésein részt vettek és sokakkal ellentétben nem tagadták meggyőződésüket, nem termett sok babér számukra. Amikor kiderült, hogy e tekintetben a nyomdokaikba lépek, én sem tudtam érvényesülni a nyolcvanas évek közepéig, a káderlapomon az állt: klerikális világnézete miatt alkalmatlan újságírói, tanári pályára. Nagyon sok küzdelem, közös, szívbéli jó barátaink, Gyurkovics Tibor, Hernádi Gyula, Jókai Anna, az életművet gondozó Mezey Katalin és férje, Oláh János segítségével tette, hogy nem kallódtam el. És mindenek előtt múzsám, 1976 óta hűséges feleségem, igazi társam Barna Márta, fiam, Máté és felesége, Julcsi helytállása szükségeltetett.

- *Azt hihetnék sokan rólad, vadember vagy, pedig szelíd, kedves. keresztény embernek látszol...Kerested a konfliktusokat?*

- Bevallom, alapjában véve konfliktuskerülő ember vagyok. Látszólag izgága véretem megzabolázza a hit, a család, az olvasás, és a szüntelen alkotás. Legszívesebben egész életemben csak olvastam volna, írtam volna istenes verseket, filozofikus regényeket, könyv és filmkritikákat, írói, rendező interjúkat. Ez 1990 után sem adatott meg nekem mindig.

- *Volt egy emlékezetes beszélgetésünk, ahol kölcsönösen kitártuk egymás előtt a lelkünket, ebből született Az árulás örökös bűn című, a Magyar Nemzetben megjelent cikked.*

- Nagyon szeretem azt az írást, ahogy a verseidet is, lélektestvérek vagyunk. Az, hogy te magyar cigány költő, én meg székely, palóc, debreceni cívis magyar vagyok, abból a szempontból érdekes, hogy a mikrovilágunkból izgalmas mítoszokat, meséket kaptunk a szüleinktől, a nevelőinktől. A látszólagos különbségek is összekötnek hát, ahogy a közös világörökség, a kereszténység, a hinduizmus. Különös módon vonzódtam mindig is a hindu filozófiához, a mesékhez, a mondákhoz, a Bhagavad Ghítához, a Mahábharátához, a Ramajánához, ma már köztudomású, hogy a cigányság Hindusztánból vándorolt el, őrzik a közös kincset a csodálatos cigány és magyar mesék.

Személyes sorosomban sem véletlen, hogy dédnagybátyám, Pósa Lajos verseit Dankó Pista, Juhász Gyula versét idézve: Dankó, az örök cigány - zenésítette meg, de Magyar Imre, az idősebb és az ifjabb is számos Pósa Lajos verset írt át dallá. Nagyapám, az egykori református vámospércsi igazgató tanító 1964-es temetésén, a debreceni köztemetőben két barátja, Magyar Gyula és Magyar Jóska elhúzták a sírnál a Csak egy kislány van a világot, annak emlékére, hogy amikor nagyapám bevonult az Arany Bikába, ők szó nélkül játszani kezdték ezt a szép magyar nótát. Én még hallottam a Krúdy regényekben emlegetett Benczi Gyula unokáját játszani a debreceni Hungáriában.

Régi barátom, az író, kritikus D. Magyar Imre, ifjabb Magyar Imre fia a feleségem

évfolyamtársa volt a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Amikor elfogyott a vékonyzsebű diákok pénze, Imre szolt nagybátyjainak, Gyulának s Jósának, akik bőkezűen megvendégeltek bennünket, s elhúzták a nótáinkat is, ilyenkor Imrével versenyt énekeltünk nem egyszer. Ez több szempontból is érdekes. egyrészt, hogy azért voltak fiatalkoromnak nagyon is víg pillanatai is. Másrészt: a tisztességes emberek a világ minden táján hangot találnak egymással. Összeköt bennünket a hit és a kölcsönös megbecsülés, legyünk cigányok, magyarok, olaszok, horvátok.

Az ellenségünk, aki éket verne közénk, s most, amikor végre mindenki szót érthetne a másikkal, itthon is, Európa színterein is szelet vet és vihart arat. Te az utolsó nomád fiának mondod magad, én meg éreztem magam fiatal koromban sokszor békés, stoppos csavargónak. Konkrétan is összeköt minket, hogy nagyon szeretem szép, gazdag lapotokat, jó barátom volt szegény korán elhunyt salgótarjáni barátunk, Szepesi József költő, de barátság fűz elhunyt barátunk, Modor Ádám révén Csemer Gézához, Raduly Józsefhez. És hát a mi barátságunk, Rostás- Farkas Györgyé és Pósa Zoltáné is, életre szóló, testvéri kötés.

- Az első komoly állami irodalmi díjadat, a József Attila-díjat 2000-ben, a millennium évében kaptad, az utolsót tavaly a szakmától, a Magyar Írószövetségben. A Péterfy Vilmos Életműdíj egyike az alternatív Kossuth-díjnak. Ha mondanál pár szót az életművedről, ami mára tekintélyessé növekedett, pedig te a megkésették között is a legmegkésettőbbek közé tartozol.

- Abból, amit a családomból és az életutamból elmondtam, következik, hogy nem sok babér termett számomra. Írásaimról, versekről, prózákról azt mondták a kiadói cenzorok és a folyóirat-szerkesztők is: keresztény szellemiségük miatt olyannyira elutasítják az államszocializmust és az ateista marxizmust, hogy nem lehet őket megjelentetni. Egyetlen kötetem úgy jöhetett ki 1990 előtt, hogy Hernádi Gyula, Jókai Anna, Gyurkovics Tibor, Rónay László járták ki nekem Gorbacsov első évében, 1985-ban a Magvető Kiadó akkori igazgatójánál. 1990 előtt kritikákat, irodalomtörténeti írásokat publikálhattam csupán.

Legjobb kilencven előtti munkahelyem a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadóhoz köt, ott sem szerkeszthettem könyvet, csak „elméleti” szakértőként írhattam könyvismertetések, tanulmányokat gyermek és ifjúsági könyvekről, s mélyinterjúkat készítettem írókkal. Ez hasznomra vált, megtanultam a valódi újságírást, így válhattam 1990-től a Film Színház Muzsika, a Pesti Hírlap, az Új Magyarország, a Napi Magyarország, 2000 óta a Magyar Nemzet irodalom és filmkritikusává, ma is ott dolgozom nyugdíjas főmunkatársként. Megjelent tizenhat önálló kötetem, ezen kívül mintegy hatvan kötet társ-szerzője, s mintegy négyezer cikk szerzője

vagyok.

- *A Magyar Napló* könyvkiadó és az *Írott Szó Alapítvány* a hatvanegyedik születésnapodra adta *Az ifjúság maradéka* című négytételes, jelenben játszódó kisregényed. A kézirattal elnyerted a Magyar Napló és az Írott Szó Alapítvány 2007-es, ünnepi könyvheti pályázatának egyik különdíját. Az eddigi nagyregényeiddel (*Aranykori tekercsek*, *Menekülés* négy sávon, *Mediterrán tintabúra*) és kisregényeiddel (*Ama török*, *Irodalmi dandy avagy koranyári üdvözet*, *Különleges szakasz*, *Pütkösdí királyfi*, *Akkor mindenki velem törődött* Csontos János egyik cikkét idézve végigmondtad a Kádár-kor teljes történetét. Az *Ifjúság maradékával* és a *Pósa Zoltán* breviáriumaival elérkeztél a mába, így, szinte mindent megírtál, amire rendeltétél. S van négy versköteted: *Magyar vagyok*, *Alászállás*, *Olvasó*, *Törött tükörbe néztél*, az utóbbi hármat Mezey Kati kiadója, a Széphalom Könyvműhely, életműved gondozója adta ki.

– Eddigi életem összegzésének záróköve, az *Az ifjúság maradéka* című regény csak látszólag áll négy hosszú elbeszélésre méretezett részből. Valójában egyetlen feszes, sűrű kisregényről van szó. Az elbeszélés fonalát fejezetenként más-más hős veszi át. Két férfi és két nő mondja végig a mesét, én úgy szoktam mondani: főhősváltó történetet írtam, benne mintegy stafétabotként adják át egymásnak a figurák az elbeszélői szerepet. Hőseim – az egyetlen főszereplő, Kutassy Máté kivételével – ugyanazokkal a démonokkal küszködnek, sikertelenül, a győzelem parányi esélye nélkül. A világ is erodál, de ők is hozzáállottak már. Ez maradt nekik: *Az ifjúság maradéka*.

Ők visszatérnek oda, ahonnan elindultak, ahogy az ország is visszasüllyedni látszott még tavaly ilyenkor is az 1970-es évek reménytelenségébe. Máté sorsa hordozza magában a biztató jövő ígéretét. Megváltani magunkat nem könnyű, de nem is lehetetlen. Így válik teljessé és lezárttá *Az ifjúság maradéka* című regénnyel a *Pósa-regényfolyam* is. A Kutassy Mátéhoz és a feleségéhez, Barna Mártához hasonló kivételektől eltekintve 2007-ben elmondhattuk: se a világ, se Magyarország nem akar tanulni, sem a történelemből, sem a saját kárán.

- Mondanál néhány szót a legfrissebb kötetedről, a *Pósa Zoltán* breviáriuma című összeállításról?

- Tavaly látott napvilágot, író- és könyvkiadó barátom, Gáspár Ferenc állította össze és látta el utószóval. A könyv első részében rólam szóló írások, Íróársak, Gyurkovics Tibor, Hernádi Gyula, Jókai Anna, Csontos János, Koppány Zsolt, Sebeők János, Szentesi Zöldi László, Végh Attila, Petrőczy Éva, irodalomtörténészek, Kabdebó Lóránt, Kulcsár Szabó Ernő, Hanti Krisztina, Erős Kinga, Fábián Gyula, Tarján Tamás, Petőcz András, Siposhegyi Péter hízelgően és megtisztelően nagyra értékelő méltatásai illetve kritikákból kivett részletek mutatnak meg engem a kívülálló szemszögéből. Gáspár Ferivel tanulságképpen a kritika-montázsban szerepeltettünk egy jellegzetes, pártállami módszerrel megírt elmarasztalást is.

A második fejezetben verseim szerepelnek, megmutatom költészetem négy fő csoportját, istenes, szerelmes, hazafias és szorongást-félelmet kifejező költemények egyaránt belekerültek az összeállításba Az ötödik típusból, a groteszk, bohókás költeményekből azért nem tettünk be egyet sem a válogatásba, mert a kötet negyedik fejezetében mások hozzám írt tréfás, groteszk köszöntő versei kitöltik a műfaj kereteit. Feleségem Barna Márta, fiam, Pósa Máté versei mellett Magyar nemzeti kollégáim, Vitézy Zsófia, Kiss Eszter Veronika, Varga Klára, Sashegyi Zsófia és édesanyja Kövesdy Zsuzsanna, Muray Gábor, P. Szabó Ernő, Tölgyesi Gábor és az írószövetség korábbi elnöke, Vasy Géza írtak hozzám nagyon jó verseket.

A kötet harmadik, prózai munkáimat megmutató részében breviáriumoknál rendhagyó módon nem korábban megjelent írásokat adtunk közre, hanem új, készülő regényemből vettünk ki korábban publikálatlan, hosszú elbeszélés, kisregény szerű önálló egységeket Meneküléstöredék, illetve Jekyll – Extázis a huszonegyedik században címmel.

- *Akár be is fejezhetnénk, de kanyarodjunk vissza a legutolsó kisregényedről, Az ifjúság maradékáról szóló beszélgetéshez, mert túl sötét volt a kicsengése, pedig azóta□□ pozitív fordulathoz érkeztünk volna, mi, akik ebben az országban élünk, legyünk□ magyarok, cigányok.*

- Nagyon igazad van, s én is visszautalnék az egyik korábbi kérdésedre adott válaszomra. Azt gondolom, 2010 áprilisában és októberében végre nem dacból szavazott nemmel az ország, hanem igent mondott arra a nemzeti, keresztény erőre, amely nem kizárólagossággal, hanem nyitottan fogalmazza meg a nemzethez tartozás lényegét. Mostantól fogva mindenki nyugodtan élhet Magyarországon, aki békés országépítést, szeretetteljes légkört, becsületes, tiszta közéletet akar. Te is azt nyilatkoztad nekem a Magyar Nemzetnek adott interjúban, hogy aki ellentétet akar szítani cigányok és magyarok között, az hazaáruló.

Farkas Flórián a közös országerősítésben, a tanulásban, az önképzésben, az oktatáspolitikában látja a cigányság és a magyarság közös fölemelkedését. Én is úgy érzem, ha mindenki a tőle telhető legjobbat adja Magyarországnak, akkor önmagának is jót cselekszik. Nincsen ebben semmi új. Mit is mond a cigánytörvény: aki a kis család és a nagy család ellen vét, megbocsáthatatlan bűnt követ el. Ugyanezt mondja az ószövetségi tízparancsolat is, amit az Újszövetségben Jézus, Isten fia így fogalmaz meg : az első öt parancsolat azt üzeni: szeresd a te Uradat és Istenedet. A második öt törvény összegzése pedig így szól: szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. Ezt kell cselekednünk, s akkor méltóvá válunk a Mennyei Atyához.